

הלכות הדרף היומי

מסכת תענית

תוכן

- א. אותו יום שנתנו הרוגי ביתר לקבורה תקנו ביבנה הטוב והמטיב הטוב שלא הסריחו והמטיב שנתנו לקבורה.....1
- ב. יום שפסקו מלכרות עצים למערכה.....3
- ג. מכאן ואילך דמוסיף יוסיף ודלא יסיף יסיף ... תקבריה אימיה.....3
- ד. הדרן עלך בשלשה פרקים.....4

דף לא.

א. אותו יום שנתנו הרוגי ביתר לקבורה תקנו ביבנה הטוב והמטיב הטוב שלא הסריחו והמטיב שנתנו לקבורה

תקנו חכמים בסדר ברכת המזון להוסיף ברכה רביעית על שלוש הברכות שמחוייבים בהם מן התורה. ואלו הם ראשונה ברכת הזן, שניה ברכת הארץ, שלישית בונה ירושלים, ושלשית מן התורה, שנאמר ו"אכלת ושבעת וברכת" זו ברכת הזן שהיא על אכילה ושביעה¹, "על הארץ" זו ברכת הארץ², "הטובה" זו ירושלים³, כמ"ש "ההר הטוב הזה והלבנון". ורביעית הוסיפו לאחר שניתנו הרוגי ביתר לקבורה ברכת "הטוב והמטיב".

ואמרו "הטוב שלא הסריחו והמטיב שנתנו לקבורה". וקבעוה⁴ לברכת המזון מפני שכולה הודאה ושבח על הטובה שהטיב עמנו, וגם זו מן הטובות.

ועוד⁵ להורות לנו שאפילו בשעת כעסו של הקדוש ברוך הוא עלינו עושה עמנו נסים ונפלאות, שאין לך נסים גדולים מאלו הרוגי ביתר שהיו מונחים רבות בשנים על פני הארץ ולא הסריחו, ואח"כ ניתנו לקבורה וזהו סימן

¹ משה תקן מטבע ברכת הזן בשעה שירד המן לישראל

² יהושע תיקן מטבע ברכת הארץ כיון שנכנסו לארץ, שקודם כיבוש הארץ היו אומרים במטבע אחרת
³ דוד ושלמה תקנו מטבע ברכת בונה ירושלים, דוד תקן על ישראל עמך ועל ירושלים עירך, שקודם לכן היו מבקשים סתם, על המקום אשר יבחר ה' לשכן שמו שם. ושלמה תקן על הבית הגדול והקדוש שנקרא שמוך עליו. ואנו אין אנו אומרים ברכת הארץ ובונה ירושלים באותו המטבע ממש, כי הם היו מבקשים להמשיך שלות הארץ והמלכות והבית, ואנו מבקשים להחזירם לנו בקרוב

⁴ משנה ברורה קפט ד

⁵ ערוך השולחן אורח חיים סימן קפט סעיף ב

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת תענית

שהקב"ה לא יעזוב אותנו לעולם אף בעת שאנו חוטאים לפניו כדכתיב (תהלים קיח פסוק יח) יִסְרְנֵי יָהּ וְלִמּוֹת לֹא נִתְנַנְנִי וְעַל כִּי עִיקְרֵי הַצְרוֹת הֵם הָעֲנִיּוֹת וְכִמְאֵמֶרֶם ז"ל (ב"ב קט"ז). קשה עניות יותר מהמשים מכות ולכן כדי שלא נדאג שח"ו נהיה חסירי לחם לכן תקנו ברכת הטוב והמטיב וכמו שתקנו בברכה זו הוא המטיב הוא ייטיב וכל טוב לעולם אל יחסרנו ולכן שייך זה רק לברהמ"ז. וסמכוה לברכת בונה ירושלים, מפני שכשנחרבה ביתר נגרעה קרן ישראל ואינה עתידה לחזור עד שיבוא בן דוד⁶.

ופותחת ברכת הטוב והמטיב בברוך מפני שכבר סיימו ברכות שהם מן התורה, וזו היא מדרבנן, ולפיכך אינה נקראת ברכה שהיא סמוכה לחברתה,

ואין אנו חותמים בה בברוך אף על פי שהיא ברכה ארוכה, מפני שמתחלה תקנוה במטבע קצר שלא הזכיר בה אלא הטוב והמטיב לכל, ואח"כ הוסיפו בה יתר הדברים.

ותקנו בה ג' מלכיות ברוך אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מִלֶּךְ הָעוֹלָם וכו' הָאֵל אֲבִינוּ מִלְּפָנֶיךָ וכו' הַמְּלֹךְ הַטּוֹב. מפני שכבר תקנו להזכיר מלכות בית דוד בבונה ירושלים, וכיון שמזכירין מלכות בית דוד היה ראוי להזכיר גם מלכות שמים, אלא מפני שאין זה דרך כבוד להזכיר בסמוך ממש, מלכותא דשמיא למלכות בשר ודם, רצו להשלימה ולהזכיר בברכת הטוב והמטיב מלכות כנגדה, ואגב שתקנו להזכיר מלכות כנגד ברכת רחם, תקנו להזכיר עוד פעם מלכות כנגד ברכת הארץ שלא הזכיר גם בה מלכות⁷.

וכיון שאומרים בה ג' מלכיות, אומרים בה ג"כ ג' הטבות שפָּבְל יוֹם יוֹם הוּא הַטִּיב הוּא מְטִיב הוּא יִיטִיב לָנוּ. מפני שעיקר הברכה היא על שם ההטבה, דהיינו הטוב והמטיב, וכיון שאומרים בה ג' הטבות והיא ברכת הודאה, אומרים ג"כ ג' תגמולות. הוּא גִּמְלוֹנוּ הוּא גִּמְלוֹנוּ הוּא יִגְמְלוֹנוּ לְעַד.

תקנו לברך הטוב והמטיב על שינוי יין וכתבו הראשונים⁸ שמכין שהטוב והמטיב ביבנה תקנוהו, הטוב שלא הסריחו, והמטיב שנתנו לקבורה, לפי שבצרו כרמיהם ז' שנים והקיפו כרמיהם מהרוגיהם, תקנו לומר על שינוי היין שהוא כמו הדם ולא על שינוי פת.

ועוד כתבו האחרונים לבאר⁹ ז"ל, לפי שבידוע שהיין בוגד (הושע ד פסוק יא) זנות ייין ותירוש יקח לב. ולפי שבשמחות היין יתפתו בני האדם לעצת נחש הנחשת, צותה התורה כי בכל מקום

⁶ כ"כ הרא"ש ועיין במשך חכמה [דברים ח י] ביאר שתקנוה על קיום האומה הבודדת במועדיה להיות הולכת בגולה זה אלפים שנה והיא קיימת ברוחה ובהודה ותפארתה, ואחר החורבן חשבו כי קיומה בלתי אפשר ועתידה לכלות ולנדוד כהצוענים בלא תפארת אדם, כאשר ראו כי בביתר לא נושעו, אמנם כאשר ראו כי עמד מלך חסד אחר ונזר עליהן קבורה, הבינו כי ישראל שיה אחת בין שבעים זאבים וכו'.

⁷ אף על פי שמעיקר הדין אין צריך בה מלכות שהיא סמוכה לברכת הזן ובה נזכר מלכות.

⁸ הר"ן פרק ערבי פסחים (כ. ד"ה מברך) משה משה עמוד העבודה נטילת ידיים, סעודה, ברכות סימן שנ

⁹ צרור המור כתב בפרשת מטות (ד"ה ראשי המטות)

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת תענית

שיש בו שינוי היין שיש בו רבוי שמחה שיאמרו הטוב והמטיב, בעניין שזכרו האנשים ויאמרו על מה נתקנה ברכה זו, ויאמרו להם על הרוגי ביתר שהיו חסידים גדולים ונהרגו כמה אלפים מהם עד שבערו הכרמים בהם, ועשה השם עמהם נס שלא הסריחו ושניתנו לקבורה, וזהו הטוב שלא הסריחו והמטיב שניתנו לקבורה. ויאמרו בלבם ברוך דיין האמת, איך נהרגו חסידים אלו ושפכו דמם כמים וזבלו בהם הכרמים, ושמום גדר לכרמים, מה יעשה לאזובי קיר, ומתוך זה יתעצבו אל לבם וישבו אל ה' ולא יחטאו ברבוי שמחה והיין.

ב. יום שפסקו מלכרות עצים למערכה

מנהג¹⁰ לשמוח בענין השלמת מצוה ועושין שמחה ומשתה וי"ט, ולפיכך כשמיסים מסכת¹¹, מצוה לשמוח ולעשות סעודה, ונקראת סעודת מצוה.

כשבאין לסוף מסכתא, ישייר מעט בסוף עד שעת הכושר יום שראוי לתקן בו סעודה ויחזרו אחר מנין לומר קדיש דרבנן ועשרה בני רב פפא, והיא סעודת מצוה, ואפילו אבל תוך י"ב חודש על אביו ואמו יכול לסעוד שם ואפי' מי שלא סיים מסכתא מצוה רבה שישמח עם המסיים, ואפילו יחיד שסיים מחויבים אחרים לסיים עמו¹².

ג. מכאן ואילך דמוסיף יוסיף ודלא יסיף יסיף ... תקבריה אימיה

אף על פי שמצוה ללמוד תורה ביום ובלילה¹³, כמו שנאמר (יהושע א פסוק ח) וְהָיְתָה בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה מְכַל מְקוֹם אִין אָדָם לִוְמַד רַב חֲכָמָתוֹ אֵלָא בְּלֵילָה, כך אמרו חכמים¹⁴, אין רנה של תורה אלא בלילה, שנאמר (איכה ב פסוק יט) קוֹמֵי רְנִי בְּלַיְלָה לְרֵאשׁ אֲשֶׁמְרוֹת "קוֹמֵי רוֹנִי בְּלֵילָה לְרֵאשׁ אֲשֶׁמְרוֹת" לפיכך הרוצה לזכות בכתרה של תורה, יזהר מאד בכל לילותיו, ולא יאבד אפילו אחד מהם באכילה ושתייה ושינה ושיחה וכיוצא בהן, אלא בתלמוד תורה וחכמה¹⁵. ואפילו בלילות הקצרים של תמוז, יש ללמוד מעט כמיטב יכולתו, ומליל ט"ו באב ואילך יוסיף על לימודו מעט מעט. וכמו ששנינו (אבות פ"א) ודלא מוסיף יוסיף, וכן אמרו (בתענית לא.) שמשנה זו

¹⁰ נימוקי יוסף מסכת בבא בתרא דף נג:

¹¹ רמ"א יו"ד רמו כו

¹² ש"ך שם כו

¹³ שו"ע ונו"כ רלה א ועיי"ש במ"ב, ובשולחן ערוך הרב יורה דעה הלכות תלמוד תורה פרק ד סעיף ה

¹⁴ שיר השירים רבה פרשה ה, יא. פסוק קוצותיו תלתלים שהורות כעורב

¹⁵ רמב"ם הלכות תלמוד תורה פ"ג ה"ג. שו"ע סי' רמו סעיף כג

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת תענית

היא מיום ט"ו באב ואילך. אשרי מי שעמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו גדל בשם טוב ונפטר בשם טוב מן העולם, ועליו נאמר (קהלת ז) טוב שם משמן טוב ויום המות מיום הולדו. (ברכות יז.).

הדרן עלך בשלשה פרקים

הדרן עלך בשלשה פרקים וסליקא לה מסכת תענית

שמחה היא לנו בהשלמת המצוה, השלמת תענית ושמחת התורה

לעתיד לבא עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות מחול לצדיקים

וכל אחד מראה באצבעו כי כולם ישיגו אותו דעת שלימה

תכלית הידיעה כי ה' הוא האלהים

וכל אחד מראה בהשגה המיוחדת לו גם לחבירו כמו שנאמר ומקבלין

דין מן דין

השם יתברך יזכני להיות חלקינו עם הצדיקים בגן עדן

וידיה ה' בהיכל קדשו עמנו לעולם ועד אמן.

כן יהי רצון במהרה בימינו

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>